

Autor scenariusza: Anna Walczak

TYTUŁ – KOLOROWYCH MASEK CZAR

Temat: Kolorowych masek czar – warsztaty dla dzieci poświęcone maskom afrykańskim.

Cele:

- wzbudzenie zainteresowania kulturą afrykańską,
- przedstawienie maski jako ważnego elementu kultury afrykańskiej,
- ukazanie różnorodności masek afrykańskich,
- prezentacja rytuałów związanych z ich wytwarzaniem.

Potrzebne środki i materiały:

Tektura; nożyczki; klej; worek; gumka lub wstążka; rysunki masek (do wykorzystania rysunki z afrykańskiego domina); rysunki strojów i ozdób ze scenariuszy „Stroje mieszkańców Afryki” i „Afrykańskie ozdoby”; mapa Afryki; mapa Europy; kolorowa krepina; taśma klejąca; muzyka afrykańska (np. „Voices of Africa” cz. I-IV); kredki; wydrukowane obrazki przedstawiające maski; zwoje papieru – zwinięte w rulon kartki z informacjami o maskach; parafiks; kartonowe pudło lub pusta rama; materiały do ozdobienia maski (np.: kolorowy papier, koraliki, muszelki, włóczka, cekiny, wstążki etc.); koc lub zastona; legenda afrykańska; patyczki; papier; flamastry; układanka; pusta kartka A-3 do przyklejenia na niej układanki. Załączniki do scenariusza. W zajęciach można też wykorzystać rysunki masek z innych krajów (dostępne na stronie www.miedzykulturowa.org.pl)

Realizacja

1. Odkrywamy tajemnice masek.

Zbierz wszystkie dzieci w kręgu. Powiedz, że pewnie zastanawiają się czego dotyczyć będzie dzisiejsze spotkanie, a odpowiedź znajduje się... w

worku. Musi być to dość duży worek, w którym należy ukryć przygotowaną wcześniej maskę z tektury (trzeba złączyć ze sobą 2-3 warstwy tektury, wyciąć w nich otwory na oczy i ewentualnie usta, a także przywiązać gumkę lub wstążkę, dzięki której maska będzie mogła trzymać się twarzy).

Daj dzieciom po kolei włożyć ręce do worka. Nie wolno im jednak do niego zaglądać. Po dotyku, a dokładnie po kształcie, powinny one zgadnąć, co się w nim znajduje. Na koniec wyjmij maskę i pokaż wszystkim, aby nie było żadnych wątpliwości.

Obejrzyjcie zdjęcia/rysunki masek afrykańskich. Zwróćcie uwagę na kształty, kolory, motywy zwierzęce, ozdoby etc. Zapytaj dzieci czy wiedzą:

- czym różni się wyjęta z worka maska od tych przedstawionych na zdjęciach?
- jak używa się masek?
- z czego mogą być zrobione?
- czy w Polsce robi się takie maski?
- skąd mogą pochodzić?

Powiedz, że dziś przeniesiecie się w miejsce zwane Czarnym Lądem, a więc do Afryki. Razem poszukajcie jej na mapie. Możecie spróbować policzyć ile krajów mieści ten kontynent. Porównajcie ich wielkości do Polski; a cały kontynent afrykański do Europy. Pozostawcie mapę w widocznym miejscu. Jeszcze powrócicie do niej odkrywając tajemnice kolorowych masek ze zdjęć.

Warto stworzyć afrykański klimat, ubierając się w stroje przypominające te z oglądanych przed chwilą ilustracji. Przygotujcie wspólnie afrykańską rewię mody. Przydadzą się do tego kolorowa krepina, flamastry i taśma klejąca. Każdy w rytm muzyki będzie mógł przejść środkiem sali prezentując wykonany przez siebie, niepowtarzalny strój. Jeśli dzieci mają na to ochotę, mogą w nich pozostać do końca zajęć. (Rozwinięta wersja afrykańskiej rewii mody znajduje się w scenariuszu „Stroje mieszkańców Afryki“.)

Każde dziecko losuje kartkę, na której widnieje połowa maski. Brakującą część ma dorysować samemu kierując się widocznym fragmentem obrazka, jak i swoją wyobraźnią. Ostatnim etapem pracy będzie wycięcie całości z kartki, zrobienie otworków na oczy i przyczepienie gumki lub wstążki, dzięki której maska będzie trzymać się twarzy. Z pewnością tę twórczą pracę umilą dźwięki energetycznej, afrykańskiej muzyki. Jeżeli grupa jest duża można wydrukować każdy z obrazków kilka razy (kartki, na których drukujemy powinny być na tyle grube, by nie dały się zbyt łatwo!). Dzieci, które wylosują te same obrazki zostaną w ten sposób dobrane w drużyny, a raczej ludy afrykańskie, które wspólnie wyruszą ku przygodzie. Z gotowych masek robimy wystawę tak, by były one dobrze widoczne.

2. Czarodziejskie przygody z maskami.

Zbierz wszystkich uczestników w jednym końcu sali. Będą się oni powoli przemieszczać na jej przeciwległy koniec, wsłuchując się przy tym w rytm afrykańskiej muzyki oraz przybierając różne figury i pozy. Jako dzielni reprezentanci swoich ludów mogą np. bujać się na lianach w egzotycznych lasach deszczowych, podskakiwać na gorącym piasku Sahary, czołgać się przez gęste trawy rosnące na afrykańskich stepach, udawać rozmaite zwierzęta etc. Gdy osiągną już swój cel (drugi koniec sali) będzie tam czekać kolejne wyzwanie... Tym razem potrzebny będzie instynkt tropiciela.

Jeżeli dzieci zostały już wcześniej podzielone na grupy-ludy, teraz przyszedł czas, by wróciły do swoich współplemieńców. Razem mają za zadanie urządzić wielkie poszukiwanie tajemniczych zwojów papieru (załącznik 1). Takich zwoi powinno być tyle, ile rodzajów masek rysowanych przez dzieci. Najlepiej ukryć je przed przyjściem dzieci do sali. Zadanie można oczywiście wykonać także indywidualnie, gdy grupa jest mała i nie da się jej podzielić na drużyny. Na tajemniczych zwojach są nazwy masek i krótkie opisy ich wyglądu. Każda grupa powinna odgadnąć, o której masce jest mowa w odnalezionym przez nie opisie.

W opisie z tajemniczego zwoju papieru znajdują się także informacje o pochodzeniu masek. Każda grupa stara się znaleźć na mapie kraj, z którego pochodzi jej maska i przykleić jej ilustracje (otrzymane wcześniej od nauczyciela) w odpowiednim miejscu na mapie. Można zrobić to np. za pomocą parafiksu, który utrzyma zdjęcie i nie zniszczy mapy.

3. Mali znawcy masek Czarnego Lądu.

Po zdobyciu tak wielu cennych informacji, nadszedł czas na ich prezentację w programie telewizyjnym „Cuda Afryki”. Każda z grup po kolei jest gościem programu i opowiada prowadzącemu (nauczyciel lub jedno z dzieci) oraz publiczności (reszta uczestników) o masce swojego ludu: jak wygląda, skąd pochodzi i jak się nazywa. Zabawę można urozmaicić używając ramy np. z kartonowego pudła, zza której będą mogli przemawiać goście programu, niemal jak z prawdziwego telewizora.

Znów wszyscy zbierają się w kręgu. Zapytaj, czego dzieci dowiedziały się o wyglądzie masek. Spróbujcie zrobić własną maskę wybierając to, co najbardziej Wam się podoba w tradycyjnych maskach afrykańskich. Dobrze jest zebrać do tego celu jak najwięcej różnorodnych materiałów, które mogłyby imitować te oryginalne np. brązowa włóczka jako włosy maski Czokwe. Najlepiej wykorzystać tekturową maskę wyjętą z worka na początku zajęć. Wszystkie dzieci mogą przykleić do niej wybrane przez siebie elementy. Podczas gdy dzieci pracują jest okazja do uzupełnienia informacji na temat znanych już masek, opowiadając o ich funkcji, znaczeniu w rytualnych tańcach oraz sposobie wytwarzania.

Dla rozprostowania nóg wszystkie ludy szykują się do wspólnego tańca w maskach. Każdy nakłada maskę, którą wykonał na początku zajęć. Tańczymy w kręgu do muzyki afrykańskiej. Osoba, która znajduje się w środku wyznacza taneczny krok, który powtarzają wszyscy. Można również tańczyć po okręgu lub wykonując polecenia nauczyciela np. wszyscy odsuwają się jak najdalej od środka okręgu trzymając się za ręce aż kółko

pęknie, wszyscy tupią jak najgłośniej, skaczą jak najwyżej lub kręcą się wokół własnej osi klaszcząc w rytm muzyki etc.

Dzieci zostają w maskach. Każdy uczestnik zajęć przypomina jak nazywa się maska, którą ma na twarzy. W tej zabawie jest bardzo ważne, aby zapamiętać nazwy masek. Dzieci dzielą się na dwie grupy. Rozciągamy między nimi koc. Każda z grup wybiera jedną osobę, która zbliża się do koca. Reszta grupy pozostaje wyraźnie z tyłu tak, aby można bez problemu stwierdzić, kto został wytypowany. Gdy reprezentanci obu grup są gotowi, koc opada. Ten kto szybciej wymieni nazwę maski, którą ma na sobie reprezentant przeciwnej drużyny, zdobywa punkt. Gra powinna być powtarzana dopóki każde dziecko, które ma na to ochotę przynajmniej raz nie zostanie reprezentantem swojej drużyny.

4. Kukiełkowo – zagadkowe pożegnanie:

Teraz można już odłożyć maski i oddać się chwili relaksu. Dzieci swobodnie leżą na plecach z zamkniętymi oczami. Słuchają miarowych, afrykańskich rytmów oraz legendy rwandyjskiej pt. „Nie będę posłuszny temu, którego nie widzę” (załącznik 2). Poproś uczestników, żeby spróbowali sobie wyobrazić wszystko, o czym opowiadasz.

Podziel grupę i swoją opowieść na dwie części. Spróbujcie przedstawić ją za pomocą teatru kukiełkowego. Niech każda z grup przygotuje kukiełki, które będą występowały w jej części opowieści. Znowu przyda się koc – tym razem jako kurtyna. Jeżeli to potrzebne, bądź narratorem opowieści. Dzieci powinny podzielić się na role i kierować kukiełkami przedstawiając kolejne fragmenty legendy. Gdy „scena” należy do grupy pierwszej, druga jest publicznością. Po chwili role się zamieniają. To krótkie przedstawienie można również pokazać rodzicom, gdy przyjdą odebrać dzieci z zajęć.

Na zakończenie cała grupa kolejny raz siada w kręgu. Do ostatniej zabawy znowu potrzebny będzie worek. Każdy z uczestników losuje z niego jedną, złożoną na kilka części kartkę (kartki należy umieścić w worku, już

po wyjęciu z niego tekturowej maski). Po jej rozprostowaniu widać wyraźnie, iż jest to fragment układanki. Zadanie grupy polega oczywiście na złożeniu jej w całość (by była lepiej widoczna poszczególne fragmenty można przykleić na dużą kartkę). Układankę (załącznik 3) należy wcześniej przygotować: wydrukować i pociąć na mniejsze fragmenty. Dobrze, by ich ilość odpowiadała liczbie dzieci, ale nie jest to konieczne. Obrazek prawidłowo złożonej układanki to zagadka dla najbardziej spostrzegawczych członków afrykańskich ludów.